

MIROSLAV HOLUB

POEZIE

BÁSNĚ

8

Miroslav Holub

AČKOLI

O knize

Ačkoli (1969), osmá sbírka Miroslava Holuba je pokládána za vrchol jeho tvorby. Kromě klasické formy básní se tu objevuje i útvar lyrické prózy, jakýsi mini-esej. Dosud poměrně optimistický tvůrce tu odhaluje prázdnotu pod povrchem věcí, často s krajní ironií, zvláště v částech reagujících drastickými, až boschovsky temnými metaforami na realitu po srpnu 1968.

O autorovi

MIROSLAV HOLUB

(13. září 1923, Plzeň–14. července 1998, Praha)

byl český básník, prozaik, esejista, překladatel. Narodil se v rodině právníka, dlouholetého zaměstnance plzeňského ředitelství státních drah; rozhodující intelektuální vliv na Holuba měla ovšem matka, středoškolská učitelka jazyků. Jeho první manželkou byla herečka Věra Koktová. Syn Radovan Holub (* 1949) je filmový žurnalista. – Obecnou

školu a klasické gymnázium Holub vychodil v rodišti. Maturoval v roce 1942 a do konce války pracoval jako pomocný dělník ve skladu řeziva a na překladovém nádraží. (Od roku 1944 se datují jeho první pokusy o básnickou tvorbu, inspirované francouzskou poezií v překladech Karla Čapka a surrealismem Vítězslava Nezvala.) Roku 1945 se v Praze zapsal na Přírodovědeckou fakultu, 1946 však přestoupil na Lékařskou fakultu UK (MUDr. 1953). Při studiích byl zároveň (1945–1952) pomocnou vědeckou silou v Ústavu pro filozofii a historii přírodních věd řízeného prof. Otakarem Matouškem, jehož semináře také navštěvoval. Docházel i na přednášky z logiky, filozofie a literární historie. Působil ve vysokoškolské organizaci Mladá generace československých přírodovědců. V letech 1953–1954 pracoval jako patolog v pražské nemocnici na Bulovce, odtud přešel do Biologického (později Mikrobiologického) ústavu ČSAV, kde se věnoval především imunologii. V roce 1970 byl z politických důvodů propuštěn, po krátké době však přijat do nově založeného Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM) v Praze-Krči. Výsledky svých výzkumů z oblasti imunologie publikoval od roku 1958 doma i v zahraničí v řadě vědeckých studií i rozsáhlejších knižních publikací. Dosáhl hodnosti CSc. (1958), DrSc. (1991) a doktorátu honoris causa na univerzitě v Oberlinu (USA, 1985). V 60. letech a znovu od konce 70. let hojně cestoval či hostoval v zahraničí, povětšinou s cíli vědeckými, též však literárními (mj. navštívil Anglii, SRN, Francii, Irsko, Řecko, Čínu, Indii, Izrael, Austrálii, Mexiko). Jako vědec i literát často a dlouhodoběji pobýval v USA (1962, 1963, 1965–1967, od konce 70. let pravidelně každý třetí rok).

Bibliografie:

Beletrie: Denní služba (BB 1958); Achilles a želva (BB 1960); Slabikář (BB 1961); Jdi a otevři dveře (BB 1961); Studie k problémům poezie (B 1962, tisk k 10. výročí Literárních novin); Kam teče krev (BB 1963, s fotografiemi J. Paříka); Zcela nesoustavná zoologie (BB 1963, k fotografiím K. Příbyla); Tak zvané srdce (BB 1963); Anděl na

kolečkách (básnický cestopis, 1963; rozšíř. 1964); Tři kroky po zemi (sloupky, EE 1965); Ačkoli (BB 1969); Žít v New Yorku (E cestopis., 1969); Beton (BB 1970); Události (BB 1971); Stručné úvahy (BB 1971, sazba rozmetána); Naopak (BB 1982); Interferon čili O divadle (BB 1986); K principu rolničky (sloupky, 1987); Maxwellův démon čili O tvořivosti (EE 1988); NE patrně NE: Zcela malá knížka nadávek, zákonů, odkazů apod. (BB, aforismy, 1989); Skrytá zášť věku (sloupky, 1990); Syndrom mizející plíce (BB 1990); O příčinách porušení a zkázy těl lidských (EE, sloupky, 1992); Ono se letělo (vzpomínkové EE, BB 1994); Aladinova lampa (cestopisné PP, 1996); Narození Sisyfovo (1998).

Souborné vydání: Spisy (vychází od roku 2003 v nakladatelství Carpe diem, z plánovaných čtyřech svazků vyšly dosud tři: Básně, 2003; Cestopisné prózy, 2003; Eseje a sloupky, 2005; ed. M. Huvar).

Výbory: Anamnéza (1964); Sagitální řez (1988); Model člověka (slovensky, Bratislava 1990, ed. J. Kolenič); Lepší role už nedostaneme (2000, ed. M. Huvar, obsahuje CD se záznamem recitátorských, hudebních a divadelních interpretací Holubovy poezie, k omezenému počtu výtisků přiloženo též DVD se záznamem inscenace Holubových básní v divadle poezie Regina Břeclav); Časoprostor (2002, ed. V. Justl).

Ostatní: New York (1966, text ve fotografické publikaci E. Fukové, M. Novotného a M. Šechtové).

(Zdroj: Slovník české literatury po roce 1945)

Miroslav Holub

Ačkoli

2014

Knihu nabízíme rovněž v aplikaci CARPE DIEM ONLINE.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takového sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani její část nesmí být publikována, uchováвана v rešeršním systému nebo přenášena jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez předchozího souhlasu nakladatelství.

No part of this may be reproduced in any form or by any electronic or mechanical means including information storage and retrieval systems, without permission in writing from the author. The only exception is by a reviewer, who may quote short excerpts in a review.

© Miroslav Holub – dědicové c/o DILIA, 2014

Foto © Michal Huvar, 2014

© Carpe diem, 2014

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

978-80-7487-069-9 (ePub)

978-80-7487-070-5 (pdf)

*Celý den
jsem hleděl na nebe
na nebi
bylo jen nebe*
Nebe – Šigedži Cuboi

*Ačkoli báseň vzniká tehdy, když už nic jiného
nezbývá, ačkoli báseň je posledním pokusem
o řád, když neřádu jest už až po krk,*

*ačkoli básníků je nejvíc zapotřebí, když je nej-
víc zapotřebí také svobody, vitamínu C, ko-
munikací, zákonů a terapie hypertenze,*

*ačkoli „být umělcem je selhat a umění je věr-
ností selhání“, jak praví Samuel Beckett,*

*není báseň z posledních věcí, nýbrž z prvních
věcí člověka.*

Minimální program

Ono
blankytně zbytečné
mávání na
odplouvající
hlavu medúzy

Ona
trůnní řeč
hraboše
nad kočkami

Mušinec
v Antarktidě

Spojnice vedená
od prstu k prstu
vždycky znovu
nedotažená

Ona rovnoběžka
s ničím nebo
téměř s ničím

Nicméně to
jediné
co se vás týká
komodore
v prázdné předměstské
ulici

Aspoň
pokud slyšíte
svůj vlastní
krok

Bůh

Bůh podoby sovy
přebývá na půdě.
Nasloucháme škrábání jeho drápů
a na stolech s povděkem nalézáme
Jeho chutné vývržky.

Zátiší

Zátiší s dvěma rybičkama,
informačním slovníkem
a trpajzlíkem se žlutou čepičkou.

Dnové četby od stěny ke stěně.

Chvílemi
vytí rybiček za sklem.
Zachvění trpaslíka,
v němž se probouzí
cupaninový Faust.

A z otevřeného nebe
volá
hlas Markétčin
Jindřichu, Jindřichu.

A potom
jakási trnová koruna
ze stropu
visí.

Meteorologie

Hluboká brázda nízkého tlaku
postupuje od pobřeží Grónska;
zvlněná fronta ovládá Evropu,
vytlačuje srážkové systémy
někam...
k nám.

Kouřmo.

Elastický most vzduchu se láme;
panuje
přetížení jednoho milibaru.

Tratíš se.

Drobné trvalé zabíjení v prsou,
v rukách nekřtěné bezvětrí.
Tlakoměry myslí na fialové
Eskymáky.

Tady
neprší.
Jenom mokneme.

A ze stromů
den po dni
něžně
kane krev.

Dva

Vždycky zase
je to pád střemhlav
z havarujícího Astrojetu
mrazivým prázdnem,
mraky rvou šaty s údů
a ohlušující země se blíží
jako zuřivý novotvar,
jako koule schizofrenního děla.

A náhle – dopadnuvše,
a náhle – přetaženi,
a náhle zabořeni
jeden v druhého
jsme
otisky hlíny v hlíně
a černá nafta tryská z nás
řečištěm nahodilého příbytku
a kape do očí
mstivým andělům
uskřípnutým ve věřejích.

A pak nám není nic –
než noc,
a pak nám není nic –
než ráno
a opuštěná sláva vzduchoplavců
zbavených křídel
v neznámé cizí zemi.

Ačkoli báseň je jen malý strojek ze slov (jak praví William Carlos Williams), malý strojek ze slov tikající ve světě megastrojů a megatun a megaelektronvoltů,

ačkoli ve světě básně není možno přebývat o nic lépe než v kterémkoli jiném světě, ačkoli svět básně je bezútešný, rodí se z bezútešnosti a zaniká v bezútešnosti duchovních dějin,

ačkoli „umění problémy neřeší, ale spíše jen obnosí“, jak praví Susan Sontagová,

přece jen je báseň jediný meč a štít,

neboť není v zásadě a jádru ani tak proti tyranům, proti automobilům, proti šílenství a rakovině a branám smrti, ale proti tomu, co je pořád, pořád uvnitř i vně, pořád před i za i uprostřed, pořád s námi a vůči nám;

je proti prázdnotě. Báseň je bytí proti prázdnotě. Proti prvotní i druhotné prázdnotě.

Dar řeči

Pohovořil.
Okrouhlá ústa se otvírala
a zavírala na způsob
zpívající mihule.
Bylo slyšet
bublavé syčení,
jak se dovnitř
překotně valilo
prázdnost
jako bahenní plyn.

Okysličování

Neviditelný plamen se vznáší nad stoly.
Dychtivé slučování prvků
něčeho s ničím,
něčeho, co se neříká,
s něčím, co se říká,
skryté endotermické svinstvo.

Proces probíhá
jedním uchem dovnitř,
druhým uchem ven,
mozek mele otrávené zrní
a velký potkan za skleněnou stěnou
roste jako růžový patron lazebníků;
jemné, trvalé pouštění žilou.

Rosteme, popelavíce.

A do vrásek, tohoto monotypu
cizoty na vlastním,
usedají kysličníky mlčení
a hydroxidy rezignace.

No nic.

Zlato nebude. Kámen mudrců
není v plánu.
Dým z písanek a výkresů klesá do úst.
Nemajíce slov, tleskáme.

A uvnitř,
uvnitř této retorty z lidské kůže
se usazuje velká socha popela,
se slzícíma očima,
s bílými chvějivými rty,
jež opakují po nocích, když
kořeny tancují a hvězda píská,
prázdné popelové praslovo
Potom Potom Potom Potom.

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v
elektronickém obchodě společnosti eReading.